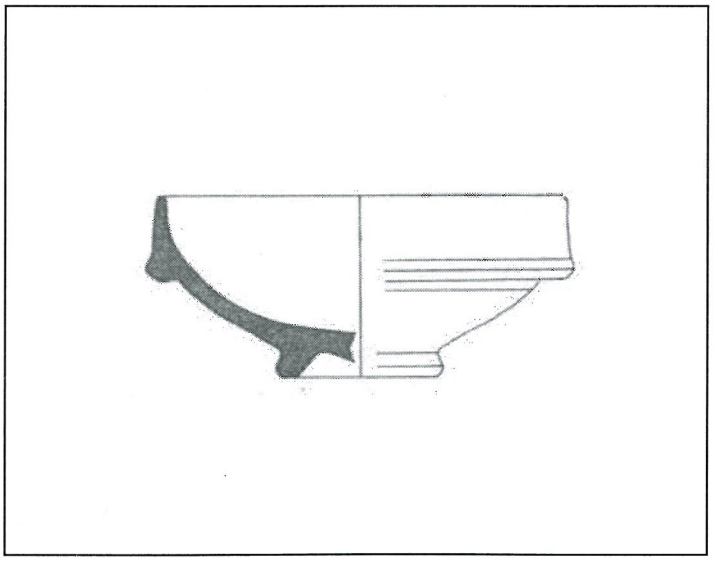
KUBABA

ARKEOLOJİ - SANAT TARİHİ - TARİH DERGİSİ

Yıl: 16 Sayı: 28 17 Haziran 2019 Fiyatı: 35.00 TL

ISSN 1304-3455

KUBABA
ARKEOLOJİ - SANAT TARİHİ - TARİH DERGİSİ
2019-28

2019 İzmir -Türkiye
ISSN 1304-3455

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni Neşide Gençer

KUBABA DERGİ Hakemlidir ve yılda bir kez basılmaktadır.
TÜBİTAK/ULAKBİM kriterlerine uygun olarak yayınlanmaktadır.
Published once each year.

KUBABA Arkeoloji-Sanat Tarihi-Tarih Dergisi'nin hiçbir bölümü kopya edilemez.
Alıntı yapılması durumunda referans gösterilmelidir.
Yazıların yasal sorumluluğu yazarlara aittir.
It is not allowed to copy any section of KUBABA DERGİ without the permit of
KUBABA Arkeoloji - Sanat Tarihi - Tarih Dergisi

kubabadergi@hotmail.com iletişim adresine gönderilen makaleler;
bu sayının son sayfasında belirtilen biçimlerde yazıldığı takdirde kabul edilecek ve basılacaktır.
The articles that are sent to the contact address as kubabadergi@hotmail.com
will be submitted and published within Kubaba
if only they are written according to the formats given in the last page of this volume.

KUBABA Arkeoloji-Sanat Tarihi-Tarih Dergisi'nin yeni sayılarında
yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addreses for sending articles to following volumes of KUBABA DERGİSİ

KUBABA Arkeoloji -Sanat Tarihi-Tarih Dergisi
8848 Sokak. No: 14/5
Egekent Çiğli / İZMİR - TÜRKİYE
Tel: 0232 376 27 25

Diğer İletişim Adresleri
Other Coorrespondance Addresses:
Fax: 0232 445 15 55
E-posta: kubabadergi@hotmail.com

Dizgi, Tasarım & Baskı
İmaj Basım Yayın Reklamcılık ve Ticaret Ltd. Şti.
Karacaoğlan Mah. 6167 Sk. No: 44/A Işıkkent-İZMİR
Tel: 0(232) 472 29 60 (Pbx) • Faks: 0(232) 472 29 35
e-mail: imajmatbaacilik@yahoo.com • www.imajmatbaacilik.com
Basım Tarihi: 17 Haziran 2019

KUBABA
ARKEOLOJİ-SANAT TARİHİ-TARİH DERGİSİ

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Reyhan KÖRPE
Serdar ÜNAN

DANIŞMA KURULU / EDITORIAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Sevinç GÜNEL
Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Binnur GÜRLER
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. M. Ali KAYA
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Zeynep MERCANGÖZ
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Remzi YAĞCI
Dokuz Eylül Üniversitesi

Prof. Dr. Turgut YİĞİT
Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Cumhur TANRIVER
Ege Üniversitesi

Prof. Dr. Ergun LAFLI
Dokuz Eylül Ünivesitesi

Doç. Dr. Burak TAKMER
Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Feriştah ALANYALI
Anadolu Üniversitesi

Doç. Dr. Serdar AYBEK
Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Lale DOĞER
Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Rukiye AKDOĞAN
Çukurova Üniversitesi

Yard. Doç. Dr. Haluk SAĞLAMTİMUR
Ege Üniversitesi

Doç. Dr. Emine Naza DÖNMEZ
İstanbul Üniversitesi

Doç. Dr. Ali ÖZ
Dokuz Eylül Üniversitesi

Yard. Doç. Dr. Hüseyin KÖKER
Süleyman Demirel Üniversitesi

Prof. Dr. Aygül SÜEL
Ankara Üniversitesi

ISSN 1304-3455
İZMİR
2019

Hititçe İle "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü"ndeki Benzer Kelimeler Üzerine

ABOUT SIMILAR WORDS IN THE HITTITE LANGUAGE AND FOLK SPEECH IN THE COMPILATION DICTIONARY IN TURKEY

Doç. Dr. Rukiye Akdoğan*
Arkeolog Özcan Şimşek*

Anahtar Sözcükler
Hititçe, mirmirruš-, mirmirik, azzik-, azık, hapuš, apış.

Keywords
Hittite, mirmirruš-, mirmirik, azzik-, azık, hapuš, apış.

Türkiye'de Eticeyi öğrenmek ulusal bir ödevdir. Memleket eski kültürü ile kosarmakta gayet haklıdır. Çünkü, eski doğu medeniyetlerindeki kültür ile bir düzeyde olan kültüre sahip bulunuyor. Bundan böyle Eti dilini yalnız gelecekteki hititologlar öğrenecek değil, tarihçiler de, arkeologlar da, daha buna benzer dil bilgisi ile uğraşanlar da, kendilerini bu bilgiden alıkoyamayacaklardır.
Prof.Dr. Helmut Theoder Bossert, 1935 [1]

ÖZET
M.Ö. 2. binyılda Anadolu'da konuşulan bazı kelimeler, sözlü kültürle kuşaktan kuşağa aktarılması suretiyle insanların dağarcığında kalmıştır ve bu kelimelere günümüz sözlüklerinde değil de halk ağızlarında rastlamak mümkündür. Türk Dil Kurumu tarafından 12 cilt olarak yayınlanmış "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü" ile Hititçede kullanılan kelimeleri karşılaştırdığımızda aslında bir çok kelimenin hâlen kullanılmakta olduğunu tespit ettik. Makale, Hititçede kullanılan 60 kelimenin Hititçe ve derleme sözlüklerindeki anlamlarının ele alınarak incelenmesinden oluşmaktadır.

ABSTRACT
Some words spoken in Anatolia in the second millennium BC have remained in people's repertuary through the transfer from generation to generation in oral culture, and it is possible to meet these words not in today's dictionaries, but in the people's mouths. When we compare the words in "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü", a dictionary that was published in 12 volumes by Turkish Language Institution, to the Hittite words, we found that a lot of words are actually still being used in today. The paper consists of examination of the 60 Hittite words by treating their meanings in both Hittite language and also compilation dictionaries.

Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmadır. Yazı, düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesidir.[2] İnsanoğlu yazının icadına kadar söz ile iletişim kurmuştur. Yüzyıllarca kuşaktan kuşağa ancak sözle aktarılabilen bilgi ve kültür, yazının icadıyla kayıt altına alınabilmiş; böylece bilginin daha sonraki nesillere aktarılması kolaylaşmıştır. Kuşkusuz söz, yazıyla karşılaştırıldığında daha çabuk unutulmakta ya da değişime uğramaktadır. Ancak, yazının icadıyla kayıt altına alınan ve gelecek nesillere aktarılan kelimelerin bazılarının, yazıdan yani standart dilin söz varlığından çıkmasına rağmen halk arasında yaşıyor olması, toplumun hafızasının da yazı kadar güçlü olduğunu göstermektedir.[3]

M.Ö. 2. binyılda Anadolu'da konuşulan bazı kelimeler, sözlü kültürle kuşaktan kuşağa aktarılması suretiyle insanların dağarcığında kalmıştır ve bu kelimelere günümüz sözlüklerin-

*Doç.Dr. Rukiye Akdoğan, Çukurova Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Balcalı Adana, rkyakdogan@gmail.com
*Özcan Şimşek, Arkeolog, İstanbul, tefenni1@hotmail.com

[1] Prof. Dr. H.T.Bossert'in, 1935'de yayınladığı "Etice Formlar Bilgisinin Örnek Derlemesi" adlı kitabının önsözünden alıntı.

[2] http://www.tdk.gov.tr

[3] SARI 2004: 490.

de değil de halk ağızlarında rastlamak mümkündür. Türk Dil Kurumu tarafından 12 cilt olarak yayınlanmış "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü" ile Hititçede kullanılan kelimeleri karşılaştırdığımızda aslında bir çok kelimenin hâlen kullanılmakta olduğunu tespit ettik. Nihayetinde Hititçe sözlükte, ***mirmirruš-*** "değersiz ve zorunlu durumda içilebilen bir sıvı" anlamındaki kelime, Derleme Sözlüğünde ***mirmirik*** "kavun çekirdeği şerbeti, rakıya dönmemiş üzüm suyu, şaraba dönmeye başlamış şıra" ve ***murmurık*** "tatsız, sulu ayran, çok ekşimiş boza, yeni mayalanmaya, ekşimeye, şarap olmaya başlamış şıra" olarak karşımıza çıkmıştır. Hititçede anlamı tam olarak bilinmeyen kelimeyi Derleme Sözlüğünde anlamlarıyla birlikte bulmamız, sözlü kültürün gücünü göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Hititlerin başkenti Hattuša'dan ele geçen, sayıları 25 binin üzerindeki çivi yazılı tabletler büyük önem arz etmektedirler. Kâtipler tarafından Hattice, Hititçe, Luwice, Hurrice gibi çeşitli dillerde yazılmış bu tabletlerdeki diller, artık kullanılmadığı için "ölü diller" olarak adlandırılan dil grubuna dahil olmuşlardır. Hititçede kullanılan kelimeleri, Derleme Sözlüğü ile karşılaştırdığımızda yukarıda verdiğimiz örnekte olduğu gibi, aslında bir çok kelimenin hâlen kullanılmakta olduğunu tespit ettik ve bu kelimeleri bir makale şeklinde yayınlayarak bu topraklara olan minnet borcumuzu bir nebze yerine getirmeyi amaçladık.

1) Hititçe = *anna-/anni-* Anne, valide[4]

Derleme Sözlüğü = ***anne*** Büyükanne, nine. (Hazarzrat *Keçiborlu -Isp.; Fili *Biga -Çkl.; Kaynarca *Osmaneli -Bil.) [5]

Büyük Türkçe Sözlük = ***anne*** Çocuğu olan kadın, ana, valide[6]

2) Hititçe = ašanna- Semerin bir parçası[7]

Derleme Sözlüğü = ***haşa*** (III) 1. Eyerin altına konulan kalın kumaş, keçe. (Nudra *Şarkikaraağaç *Gelendost -Isp.; *Edremit -Ba.; Köprücek *Emet -Kü.; *Zile -To.; -Tr. ilçe ve köyleri; -Ml.) 2. Süslü at eyeri. (-Kü.)[8]

3) Hititçe = *atta-* Baba, atalar, dedeler, ced, ata[9]

Derleme Sözlüğü = *abba* (I) [***apba*** (I), ***appa*** (I)] 1. Dede, büyükbaba. (*Biga ve çevresi, Terzialan *Çan -Çkl.; Halıdere *Karamürsel -Kc.; Çayırdere *Silivri -İst.; Çilehane *Reşadiye -To.; Kayapa

*Lalapaşa -Ed.; Sergen, Osmanlı *Vize -Krk.; Kadıköy, Demirler *Saray -Tk.) [abpa (I)]: (*Akçakoca -Bo.) [***appa*** (I)]: Büyükyenice *Osmaneli -Bil.; *Akçakoca -Bo.)[10]

Büyük Türkçe Sözlük = ***ata*** 1. Baba. 2. Dedelerden ve büyük babalardan her biri[11]

4) Hititçe = ***eram, e-ra-am*** Atı tanımlayan bir terim[12]

Derleme Sözlüğü = ***eram*** Büyük yılan (Sücüllü *Yalvaç -Isp.)[13]

5) Hititçe = ***ed-/ad-ezza-/azzik-*** Yemek, karnını doyurmak, tüketmek, yiyip bitirmek.[14]

Derleme Sözlüğü = ***azzık*** yiyecek (Karapınar -Kn.)[15] ***azzık*** (I) [***azıg, azığa, azıh, azıklık*** -2. ***azuh, azuk, azukluk, azzıh***] ***azık.*** (*Emirdağ -Af.; Sofular *Eğridir -Isp.; -Mn.; -Brs.; Tokat -Es.; Ağlı *Küre; Aşağıkayı *Tosya -Ks.; *Zile -To. ve çevresi; Danışman *Fatsa, Zile *Mesudiye -Or.; Küçükhol *Of -Tr.; Güneyce -Rz.; -Ezc.; *Kilis -Gaz.; *Elbistan -Mr.; *Kırıkhan, *Reyhanlı, *Dörtyol, Amik ovası ve Türkmenleri -Hat.; *Gürün ve köyleri, Diktaş *Divriği, Kayalıpınar *Yıldızeli, Çepni *Gemerek, Soğukpınar *Kangal, -Sv.; -Yz. ve çevresi; Solakuşağı *Şerefli Koçhisar, Yaraşlı *Haymana, -Ank.; Genezin *Avanos, Köşker

[4] ÜNAL 2016: 61; TISCHLER 2008: 16'da "Mutter" (anne) açıklaması yer almaktadır.

[5] Derleme Sözlüğü I 1963: 278. İl adları kısaltmaları Derleme Sözlüğünde kullanılan kısaltmalarla yazılmıştır, kısaltmalar için ilgili sözlüğün kısaltmalar kısmına bakılabilir.

[6] http://tdk.gov.tr

[7] ÜNAL 2016: 89; TISCHLER 2008: 29

[8] Derleme Sözlüğü VII 1974: 2301.

[9] ÜNAL 2016: 95; TISCHLER 1983: 92-93.

[10] Derleme Sözlüğü I 1963: 13-14.

[11] http://tdk.gov.tr; GÜLENSOY 2007: 86-87.

[12] ÜNAL 2016: 117.

[13] Derleme Sözlüğü V 1972: 1764.

[14] ÜNAL 2016: 122; Tischler 2008: 38.

[15] Derleme Sözlüğü XII 1982: 4437.

-Krş.; *Bünyan *Pınarbaşı, Hamurcu *İncesu, *Develi -Ky.; *Bor köyleri, *Emirler *Ulukışla -Nğ.; *Karapınar *Karaman *Ereğli -Kn.; *Kozan *Ceyhan -Ada.; *Silifke Aslanköy -İç.)[16]

6) Hititçe = ***ezzan/izzan*** Saman, çöp, buğday sapı, kesmik, ölmüş bir kimsenin varı yoğu, mirası[17]

Hititçe = ***ezza-*** (isim anlamı bilinmiyor)[18]

Derleme Sözlüğü = ***ezā*** (I) [***ecza, edize, eğza, evza, evze*** (I), ***ezva*** -2, ***eze*** (III) -2] Kibrit. (Eğret -Af.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa -Brs.; -Kü.; Dadıç -Bo.; Akyazı ve Çevresi -Sk.; *Maçka ve köyleri, Vakfıkebir ve köyleri -Tr.)[19]

7) Hititçe= ***hapuš-/hapušant-***Sap, (bitki, kamış) gövde, sap; erkeklik organı, penis[20]

Derleme Sözlüğü = ***hapaç*** [***hapıç, hapal*** (III), ***hapış, hapuş***] Bacak arası, apış. (Aşağıkayı *Tosya -Ks.; Toprakkale *Osmaniye, Kardere -Ada.)[21] [***hapıç***]: (Civler *Ermenek -Kn.) [***hapal*** (III)]: (Kardere -Ada.) [***hapış***]: (Hanlar -Brd.) [hapuş]: (Uluşiran *Şiran -Gm.)

8) Hititçe = ^{NINDA} ***harpana-/harpanušša-*** Bir ekmek çeşidi veya pasta;[22] ^{NINDA}***harpunašši-*** Bir ekmek çeşidi.[23]

Derleme Sözlüğü = ***harp*** Ekmek (*Bozüyük-Bil.)[24]

9) Luwice = (<) ***harpuşta*** - bkz. ***hurpaşta-/hurpuşta-*** Ağaç yaprağı, kabuk (soğan)[25]

Derleme Sözlüğü = ***harpışda*** [***hargışta, harpışta, harpuşto, harpuşta***]= Evlerin önüne asmaların yayılması için yapılan çardak. (*Ermenek -Kn.)[26] [***hargışda***]: (*Ermenek -Kn.) [***harpışta***]: (*Ermenek -Kn.) [***harpuşto***]: (Çukurbağ *Mut -İç.) [***harpuşta***]: Evlerin önüne yapılan tahta saçak (Karahisar İncesu -Ky.; *Ermenek -Kn.)

10) Hititçe = ***haršanašši-*** Fırtına Tanrısının epiteti;[27] ***haršiharši-*** fırtına, şimşek, kötü hava.[28]

Derleme Sözlüğü = ***harsa*** 1. Kızgınlık, öfke (Kızılhisar -Dz.; Çerkeş -Çnk.; Yerkesik -Mğ.) 2. Heves (Milas -Mğ.).[29]

11) Hititçe = ^{TU7}***harta-/harti-*** Bir türlü çeşidi.[30]

Derleme Sözlüğü= ***hart*** Havuç (Mr.; Ada.).[31]

12) Hititçe = ^{GIŠ}***harduppi-/hardupi/hurduppi-*** Ağaç veya kamıştan bir aygıt, mobilya, bitki, ot, yüksek?[32]

Derleme Sözlüğü = ***hardama*** [***hardı, harduma***] Kiremit yerine kullanılan çatı tahtası. (Beşikdüzü *Vakfıkebir -Tr.; Uşluşiran *Şiran -Gm.)[33] ***hartıma*** 25 cm. eninde tahta.[34] ***hartama*** [***hartoma, hartuma***] 1. Kiremit yerine kullanılan ya da kiremit altına konulan ince tahta. (*Akyazı ve çevresi -Sk.; Müstek *Göynük -Bo.; -Sn.; *Zile -To.; Danışman *Fatsa, Sarıca *Gölköy, -Or.; Bulancak, Tepeköy, Piraziz, Nefsiköseli *Görele -Gr.; -Tr. ilçe ve köyleri; *Tirebolu *Vakfıkebir *Şebinkarahisar -Gm.; Hacılyas *Koyulhisar -Sv.; *Boğazlıyan -Yz.)[35]

13) Hititçe = ***haru-*** Bir ağaç ve kerestesi[36]

Derleme Sözlüğü = ***haru*** 1. Sabanın ağaç kısmı (Hemşin *Pazar -Rz.) 2. Saban (Hemşin *Pazar -Rz.)[37]

---

16 Derleme Sözlüğü I 1963: 444.
17 ÜNAL 2016: 123; Tischler 1983:119.
18 ÜNAL 2016: 123.
19 Derleme Sözlüğü V 1972: 1828.
20 ÜNAL 2016: 159; TISCHLER 2008: 45; PUHVEL 1984: 132 ve TISCHLER 1983: 168.
21 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2276; GÜLENSOY 2007: 404.
22 ÜNAL 2016: 166; TISCHLER 1983: 181'de, "ein Gebäck" açıklaması bulunmaktadır.
23 ÜNAL 2016: 167; TISCHLER 2008: 48.
24 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2294.
25 ÜNAL 2016: 207; TISCHLER 2001: 63, 86'da, hurpašta(n)-/hupušta(n) için "Blatt, Schale" anlamları yer almaktadır.
26 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2294.
27 ÜNAL 2016: 167; TISCHLER 2008: 49.
28 ÜNAL 2016: 168; TISCHLER 1983: 187'de "Gewitter, Unwetter"; PUHVEL 1984: 198'de "(thunder)storm" anlamlarını vermiştir.
29 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2295.
30 ÜNAL 2016: 169.
31 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2295.
32 ÜNAL 2016: 169; TISCHLER 1983: 189 ve TISCHLER 2008: 50:"Möbel (stück), Mobiliar"."
33 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2287.
34 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2296.
35 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2295.
36 ÜNAL 2016: 169.
37 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2297.

14) Hurrice = ***haruhulzi*** Hurrice kurban terimi[38]

Derleme Sözlüğü= ***haruh*** Küçük hendek. (*Gürün - Sv.)[39]

15) Hititçe = ***herina-/hirina-*** Maden eritme fırını? veya yakıt malzemesi?[40]

Derleme Sözlüğü= ***herene*** 1. [→ ***harana*** (I) -1] 2. [→ ***harana*** (I) -2] 3. Su taşınan bakır kap, helke. (Bozköy -Yz.)[41]

Derleme Sözlüğü= ***harana*** 1. Tencere. (Bayat -*Emirdağ, *Dinar -Af.; Yeşildere, Beki *Karahallı- Uş; *Eğridir köyleri, *Sütçüler- Bağıllı *Şarkîkaraağaç -Isp.; -Dz.; Çamaltı *Menemen, Bergama -İz.; *Kula, *Alaşehir - Mn.; -Ba.; *Tavşanlı, Kalkan, -Kü.; Kırkpınar-Ank.; Erenkaya, Güzelsu *Akseki, *Serik, Bağyaka *Finike, *Alanya -Ant.; *Marmaris-Mğ.; Bulgaristan göçmenleri -Tk.)[42]

16) Luwice = ***huppala-/hupala-*** Ağ[43]

Derleme Sözlüğü= ***hupal*** Bir çeşit kuş. (Ng. ve çevresi)[44]

17) Hurrice = ***hurušši-*** Hurrice kurban terimi[45]

Derleme Sözlüğü= ***huruş*** [***hurüş***] Fırında kurutulmuş meyve. (-Ks.)[46] [***hurüş***]: (-Sn.)

18) Hititçe = ^{NINDA}***hudduna-/huddunatiya-*** Bir ekmek çeşidi veya pasta[47]

Derleme Sözlüğü= ***hudun*** Yağsız sütten yapılan bir çeşit peynir. (Ağlı *Küre -Ks.)[48]

19) Hititçe= ^{NINDA}***gatai-/katai-*** Bir ekmek cinsi[49]

Derleme Sözlüğü = ***kete*** (I) 1. Yağlı, mayalı ya da mayasız hamurdan yapılıp külde pişirilen çörek. (Söğüt, Honaz -Dz.; -Sm.; *Merzifon -Ama.; *Boyabat -Sn.; Küçükisa *Zile -To.; *Şebinkarahisar -Gr.; Aho *Sürmene -Tr.; -Gm.; Erkinis *Yusufeli, Ardanuç -Ar.; Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır -Kr.; -Ezm.; -Ezc.; *Erciş -Vn.; Afşin -Mr.; *Antakya -Hat.; *Koyulhisar *Gürün -Sv.; -Ank. -Ky.; *Bor -Ng.) 2. Şekersiz kurabiye. (*Tosya -Ks.; -Sm.; -Gr.) ***kete*** (II) Düğün armağanı. (*Boyabat -Sn.)[50]

20) Hititçe = ***kili-*** zunna ağacından yapılmış bir alet[51]

Derleme Sözlüğü= ***kiline*** Budanmış asma çubuğu (-Kn. ve köyleri)[52]

21) Hititçe = ***gipi*** (isim c.) (anlamı bilinmiyor)[53]

Derleme Sözlüğü = ***kipi*** (III) Boyunduruk ortasına kayışı kaydırmamak için geçirilen ağaç (-Ezm.)[54]

22) Hititçe= ***kiruša*** Bir bitki; bir çeşit pırasa?[55]

Derleme Sözlüğü = ***kiriş*** 1. Pırasa. (*Düzce -Bo.; Kemaliye -Ml.; Çamova *Divriği -Sv.; *Milas -Mğ.;) 2. Taşlar arasında biten bir ot. (Vazıldan *Divriği -Sv.)[56]

Derleme Sözlüğü = ***kiriç*** Bir çeşit bitki. (*Marmaris -Mğ.)[57]

---

38 ÜNAL 2016: 2295; TISCHLER 2008: 50'de "ein hurr. Vokationsterminus?".

39 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2297.

40 ÜNAL 2016: 184; TISCHLER 1983: 237'de, "Scmelzofen" anlamı bulunmaktadır.

41 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2343.

42 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2283.

43 LLOYD- MELLAART 1962: 156, fig. P.29/1.

44 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2444.

45 ÜNAL 2016: 208; TISCHLER 2008: 62'de "ein hurr. Heilsterminus" anlamı bulunmaktadır.

46 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2445.

47 ÜNAL 2016: 211; TISCHLER 1983: 320'de, "ein Gebäck"; TISCHLER 2008: ^{NINDA}***huttunati-*** (***huttunuti-***) "bir ekmek".

48 Derleme Sözlüğü VII 1974: 2441.

49 ÜNAL 2007: 330; TISCHLER 1983: 542.

50 Derleme Sözlüğü VIII 1975: 2773.

51 ÜNAL 2016: 278.

52 Derleme Sözlüğü VIII 1975: 2871.

53 ÜNAL 2016: 281; TISCHLER 2001: 126'da "isim, anlamı bilinmiyor" açıklaması vardır.

54 Derleme Sözlüğü VIII 1975: 2874.

55 ÜNAL 2007: 347; TISCHLER 2008: 88 (Lauch "pırasa"). SOYSAL 2004: 563'de ki-ru-ú-ša yazımı bulunmaktadır.

56 Derleme Sözlüğü VIII 1975: 2878.

57 Derleme Sözlüğü VIII 1975: 2877.

Derleme Sözlüğü = ***çiriş*** (I) Dağ pırasası. (Karakuş bucağı ve köyleri *Ünye -Or.; *İrişli Çıldır -Kr.; *Pasinler -Ezm.; *Eğin, Sasunga *Çayırlı, Ergan -Ezc.; -Ağ.; -Ml.; -Mr.; *Antakya -Hat.; İğdeli *Gemerek, Yeniköy *Hafik, Diktaş, Ovacık *Divriği -Sv.; *Bünyan, *Pınarbaşı -Ky.; *Ereğli, Ermenek, Akçalar *Seydişehir -Kn.; Aslanköy -Mersin -İç.)

çiriş (II) Undan yapılmış sulu çorba (hayvanlara verilir). Engiz *Bafra -Sm.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)[58]

23) Hititçe = ***kurka-*** Tay, sıpa[59]

Derleme Sözlüğü = ***kurka*** Yeni doğmuş tay (-İst.).[60]

Ayrıca Derleme Sözlüğü VIII: 2822'de, eşek yavrusu, sıpa anlamına gelen şu kelimeler de yer almaktadır: ***kırık, kıdık, kıri, kırik, kıro, kiri, kirik, kirrik, körük, kurık, kuri, kurik, kürü, kürük.***

24) Hititçe = $^{GIŠ/GI/DUG}$***kurtal-/kurtalli-/gurdali-*** Örgü işi bir kap, sepet, çit, küfe, sandık[61]

Derleme Sözlüğü = ***gurdala*** Sandık. (Heybeliada -İst.)[62]; ***korta*** 1. içinde üzüm çiğnelilen şıra teknesi. (Çatalağıl *Karacabey -Brs.; -Ama.) 2. Şırahane, şaraphane. (Bolayır *Gelibolu -Çkl.; Soğanlık *Kartal -İst.) 3. Çeşme yalağı. (Soğanlık *Kartal -İst.)[63]

25) Hititçe = ***lalu-*** Penis, erkeklik organı[64]

Derleme Sözlüğü = ***lülük*** [***lili, lüllü, lüllük, lülü*** Çocuğun erkeklik organı. (*Ulubey -Or.; *Tirebolu -Gr.) [***lili***]: (*Maçka ve köyleri -Tr. -Gm.) [***lüllü***]: (-Tr.) [***lüllük***]: (*Arapkir -Ml.) [***lülü***]: (*Düzce -Bo).[65]

26) Hititçe = ***lili-*** Hareketli, dönen[66]

Derleme Sözlüğü = ***lilliş*** Topaç. (Höketçe *Saimbeyli -Ada.)[67]

27) Hititçe = ^{NINDA}***lapašši-*** Bir ekmek çeşidi[68]

Derleme Sözlüğü = ***loş*** Uzun pide (-Ml.)[69].; ***lavaş*** Yufka (-Vn.)[70]

28) Hititçe = ***malla-/malli-/malliya-*** Öğütmek, ezmek, ufalamak, kırmak[71]

Derleme Sözlüğü = ***mala*** (I) 3: Harmanda tahılın dipte kalan topraklı kısmı (Güney *Yeşilova - Brd.)[72]

29) Hititçe = ***mirmirruš-*** Değersiz ve zorunlu durumda içilebilen bir sıvı[73]

Derleme Sözlüğü = ***mirmirik*** 1. Kavun çekirdeği şerbeti. (-Ks.) 2. Rakıya dönmemiş üzüm suyu. (*Merzifon köyleri -Ama.) 3. Şaraba dönmeye başlamış şıra. (*Merzifon köyleri -Ama.)[74]

Derleme Sözlüğü = ***mırmırık*** (III) tatsız. (-Ba.); (IV) 1. Sulu ayran. (-Ama.) 2. Çok ekşimiş boza. (Şumnu, Bulgaristan) 3. Yeni mayalanmaya, ekşimeye, şarap olmaya başlamış şıra. (Çr.; *Havza -Sm.; *Bor -Ng.)[75]

30) Hititçe = ***mišari-/mišara-*** Larva?, tırtıl?, zararlı haşere[76]

Derleme Sözlüğü = ***mişara*** Talaş (*Antakya-Hatay)[77]

---

58 Derleme Sözlüğü III 1968: 1235.

59 ÜNAL 2007: 369; TISCHLER 2008: 95:" Fohlen (tay, at yavrusu)".

60 Derleme Sözlüğü VIII 1975: 3008.

61 ÜNAL 2016: 300; PUHVEL 1997: 277: "crate, hamper, basket".

62 Derleme Sözlüğü VI 1972: 2198.

63 Derleme Sözlüğü VI 1972: 2927.

64 ÜNAL 2016: 314; TISCHLER 2008: 101; KLOEKHORST 2008: 516.

65 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3095.

66 ÜNAL 2016: 321; TISCHLER 2008: 104.

67 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3079.

68 ÜNAL 2016: 316; TISCHLER 2008: 102.

69 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3088.

70 Derleme Sözlüğü XII 1982: 4580.

71 ÜNAL 2016: 332; TISCHLER 2008: 108.

72 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3107.

73 ÜNAL 2016: 353; TISCHLER 1990: 215'de, *mirmirra-* "değersiz, içilebilen bir sıvı"; TISCHLER 2006: 224'de, *mirmirra-* "sıvı çamur, kirli su"; GÜTERBOCK-HOFFNER 1989: 295'de, mirmirruš- "a liquid drunk only extreme conditions of deprivation"

74 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3203.

75 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3188.

76 ÜNAL 2016: 353; GÜTERBOCK-HOFFNER 1989: 296: "An insect pest".

77 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3204.

31) Hititçe = ***mitar→mitnaz = mitna-/mitnaza*** Emretme yetkisi?, otorite?[78]

Derleme Sözlüğü = ***mitar*** **[*mirari*]** Dokuma tezgâhında tarağı aşağı yukarı çeken araç, gücü. (*Maçka-Tr.).[79]

32) < ***mitešnaš-/mintešnaš-/minteššar-*** Gümüşü betimleyen bir sıfat[80]

Derleme Sözlüğü = ***menteşe*** İnce, altın ve gümüş bilezik (*Bergama -İz.; -Ks.; Ml.; -Ada.; *Mut köyleri -İç.)[81]

33) Hititçe ***papriya-*** (Müzik aletini) üflemek[82]

Derleme Sözlüğü = ***papıra*** Bir çeşit halk oyunu müziği. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim -Kr.[83]

34) Hititçe = ^{GIŠ}***parnulli-*** Bir ağaç ve onun odunu veya kerestesi; güzel kokulu bir bitki, pırnal?[84]

Derleme Sözlüğü = ***piynar*** **[*pinar, piner*]** Yaprakları dikenli bir çeşit meşe, pırnal (Çandır *Sütçüler, *Gelendost -Isp.; Yukarıseyit *Çal, Honaz köyleri -Dz.; *Bozdoğan -Ay.; Sarısığırlı *Kula -Mn.; Yeniköy *Susurluk -Ba.; * Ermenek -Kn.; -Ada.; *Mut köyleri, *Mersin -İç.; *Gazipaşa -Ant.; *Bodrum, *Milas -Mğ.).[85]

35) Hititçe = ***paršana,*** **Hattice** = ***hapraš*** ya da ***p(a)raš*** Panter, kaplan, pars[86]; ^{LÚ}***parašna-paršana-*** pars maskesi giymiş kült görevlisi.[87]

Büyük Türkçe Sözlük = ***pars*** Kedigillerden, genellikle Asya ve Afrika'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, postu benekli, bazen de düz siyah, çevik, yırtıcı, etçil, memeli hayvan, leopar, panter, pelenk.[88]

36) Hititçe = ^{DUG}***pulla-*** Bir kap[89]; ^{DUG}***pulluri-pulluriya-*** Bir kap [90]

Derleme Sözlüğü = ***bulul, bulula*** Küçük küp (Ersis *Yusufeli -Ar.)[91]

Derleme Sözlüğü = ***pulluk*** Testi, küçük testi (*Kuşadası -Ay.; Balçova *Foça, *Menemen -İz.)[92]

37) Hititçe = ***purut-*** Kil, toprak, kireç, harç, kerpiç.[93] ***puruttai-*** "(damı) toprakla örtmek, çatı kapatmak", puruteššar- kerpiç üretilen yer, kerpiç ocağı, kerpiçlerin kurutulduğu yer, kil ocağı.[94]

Derleme Sözlüğü = ***purut*** Topraktan yapılmış çanak, çömlek vb. kaplar (-Ezm.; -Sv.); ***purutçu:*** Güveç ve tandır yapan usta (-Ezm.); ***purutka*** su bardağı. (-Kr.).[95]

purut hana Eski seramiklerin horasan harcına katılmak üzere kırılıp öğütüldüğü yer. **(Erz. Sv.)** Kaynak kişi: Arkeolog Musa Törmük.

38) Hititçe = ***šahhan*** (genellikle ***luzzi-*** ile birlikte) Arazi işletmek karşılığı ödenen vergi, haraç, timar ve zeamet.[96]

---

78 ÜNAL 2016: 354; GÜTERBOCK-HOFFNER 1989: 306'da, "authority?" anlamı bulunmaktadır; TISCHLER 2008: 119: "Ratschlag, Empfehlung" açıklamaları yer almaktadır.

79 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3204.

80 ÜNAL 2016: 354; TISCHLER 2008: 119.

81 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3165.

82 ÜNAL 2016: 393; GÜTERBOCK-HOFFNER 1997: 107.

83 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3393.

84 ÜNAL 2016: 402; krş. SOYSAL 2004: 590-591; SOYSAL 2018: 171.

85 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3464.

86 ÜNAL 2016: 403; Soysal 2018: 171; GÜTERBOCK-HOFFNER 1997: 184, 185.

87 ÜNAL 2016: 395.

88 http://www.tdk.gov.tr

89 ÜNAL 2016: 421; GÜTERBOCK-HOFFNER 1997:374'de şu anlamı bulunmaktadır: "a vessel used to hold sourdough".

90 ÜNAL 2016: 422; GÜTERBOCK-HOFFNER 1997: 376.

91 Derleme Sözlüğü II 1965: 790.

92 Derleme Sözlüğü IX 1977:3485.

93 ÜNAL 2016: 424; GÜTERBOCK-HOFFNER 1997: 395-397.

94 ÜNAL 2016: 424, 425; GÜTERBOCK-HOFFNER 1997: 397.

95 Derleme Sözlüğü IX 1977: 3488; AKDOĞAN 2015: 2.

96 ÜNAL 2016: 441; TİSCHLER 2004: 694'de "eine Art Schuldverpflichtung, etwa 'Lehnsdienst'" (bir çeşit borç yükümlülüğü, 'örn. arazi bağışı karşılığı yapılan hizmet') anlamı yer almaktadır. GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2002: 2: "a kind of obligation, service, or payment due from land tenants to the real owners of the land (palace, temple, community, or individuals)".

Derleme Sözlüğü = ***şahna*** **[*şahana*]** 1. Öşür toplayıcı (-Brs.; -Bo.; -Or.; -Ezm.; *Kemah -Ezc.; -Sv. Köşker -Krş.; -Kn.); **[*şahana*]** -Kü. 2. Harman bekçisi (Elifoğlu *Nizip -Gaz.) 3. Borsa komiseri. (*Sungurlu -Çr.)[97] ***şanacı*** Öşür toplayan (*Sivrihisar -Es.)[98] ***zahna*** Öşür toplayan. [*Ünye -Or.][99]

39) Hititçe = ^{KUŠ}***šala-*** Dizgin; kapı menteşesi, menteşe yerine kullanılan deriden şerit.[100]

Derleme Sözlüğü = ***şallaḫ, şallak*** (III) Kamçının ucundaki kösele parçası. (İrişli, Bayburt; Sarıkamış -Kr.)[101]

40) Hititçe = ***šaluwa***$^{(MUŠEN)}$ - Bir kuş[102]; ***šalwini-*** bir kuş[103]

Hititçe = ***šulupi-*** Bir fal kuşu[104]

Derleme Sözlüğü = ***şelfin*** **[*şerefin*]** Bir yaşından küçük horoz. (Ceylân *Ulukışla -Ng.; -Kn.) **[*şerefin*]** : (Ng.) [105]

Derleme Sözlüğü = ***selfin*** Yeni büyüyen horoz (-Kn.)[106]

Derleme Sözlüğü = ***celfin*** **[*celhin, çelfin*]** 1. Henüz yumurtlamayan küçük tavuk, piliç. (-Gaz.; *Elbistan -Mr.; -Hat. ve ilçeleri; -Sv.; -Ada.; -İç. ve ilçeleri; -Ant.) **[*celhin*]** (*Bahçe -Ada.) **[*çelfin*]** (Hisarcık *Yayladağı -Hat.; -Ng.; -İç.) 2. İlk ötmeye başlayan horoz. (-Mr.; *Mut -İç.) 3. Tavuk (-Ky.).[107]

Derleme Sözlüğü = ***cılfın*** Hindi yavrusu (-Mr.)[108]

41) Hititçe = ^{GIŠ}***šammamma-/šamama-*** Bir yağ bitkisi, susam?[109]

Derleme Sözlüğü = ***şamama*** Güzel kokulu bir tür küçük kavun; kavuna benzer bir yıllık otsu ve sürüngen bir bitki; ekşimsi küçük kavun; bir çeşit yaban kavunu, süs kavunu[110]

42) < $^{(DUG)}$***šapia-*** Bir kap[111]; metalden bir kap[112]

Derleme Sözlüğü = ***şapa*** (I) **[*şapçak*]**: Maşrapa (Aşağı Kayı *Tosya -Ks.) **[*şapçak*]**: (İğridere, Bulgaristan)[113]

Derleme Sözlüğü = ***şaplak*** **(II):** Topraktan, ağaçtan yapılmış, ağzı geniş su kabı. (Aşağı Karaçay *Acıpayam -Dz.; Görece -İz.; -Kü., Dolakderesi *Mersin -İç.; -Mğ.)[114]

Derleme Sözlüğü = ***şapşak*** (I) **[*şabçak, şabşak*** (I) -1, ***şapsab, şapşa, şapşal*** (II) 2, ***şapşalak*** (I) -1, ***şapşat, şepşek*** (I) -2, 3] 1. Ağaçtan oyma tas, bardak. (-Af.; -Isp.; -Brd.; -Ay.; -İz.; -Mn.; -Zn.; -Çkl.; -Bil.; .... **şabçak, şepşek** (I) 2: Bakır ya da teneke maşrapa. (-Es.; -Kc.; -Ama.; -Mr.; -Gaz.; -Ed.)

Derleme Sözlüğü = ***şapşat*** (I) 3: Her çeşit bardak. (-Es.; -İst.; -Tr.; -Ng.; -Tk.; ...) ***şapşak*** (I) 4:Çeşme önlerine, içinde su birikmesi için konulan taş ya da ağaç yalak (-Gr.) ***şapşak*** (I) 5: Kepçe. (-Ky.) ***şapşak*** (I) 7: huni. (-Brs.) ***şapşak*** (I) 8: Sarımsak ezmekte kullanılan döveç. (-Ank.; -Ada.) ***sapşak*** (I) 9: Tahıl ölçeği. (-Sm.) ***şapşal*** (II) 1: Ağzı geniş fıçı. (-Çr.; -Sm.; -Ama.; -Kn.) ***şapşap*** (I): Su tası (-Ay.; -İz.; -Mğ.; -Krk.) şapşat: Bakır ya da teneke maşrapa. (-Mn.) ***şapşupa*** (I): Su tası. (-Dz.) ***şapşırak*** (I): Su tası. (-Dz.; -Sv.) ***şapşalak*** (I) 2: Çamdan yapılmış (yağ, pekmez, vb. için) kap. (-Or.)[115]

---

97 Derleme Sözlüğü X 1978: 3734.
98 Derleme Sözlüğü X 1978: 3742.
99 Derleme Sözlüğü XI 1979: 4344.
100 ÜNAL 2016: 447; GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2002: 81'de: "a leather strap"; TISCHLER 2008:156'da: "Lederriemen, ledernes Band".
101 Derleme Sözlüğü X 1978: 3740.
102 GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2002: 107; ÜNAL 2016: 451:"bir kuş ismi".
103 GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2002: 110; ÜNAL 2016: 451: "bir fal kuşu".
104 ÜNAL 2016: 489; TISCHLER 2008: 175.
105 Derleme Sözlüğü X 1978: 3758.
106 Derleme Sözlüğü X 1978: 3576.
107 Derleme Sözlüğü III 1968: 878.
108 Derleme Sözlüğü III 1968: 910.
109 ÜNAL 2016: 452; TISCHLER 2008: 158: "yağ içeren bir meyve, ceviz, "susam?".
110 Bkz. www.tdk.gov.tr ve Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü X 1978: 3741.
111 ÜNAL 2016: 458; GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2002: 205-206.
112 TISCHLER 2008: 161.
113 Derleme Sözlüğü X 1978: 3742.
114 Derleme Sözlüğü X 1978: 3744.
103 GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2002: 110; ÜNAL 2016: 451: "bir fal kuşu".
115 Derleme Sözlüğü X 1978: 3746-3747.

43) Akadca = *ŠAPLŪ* Aşağı kısım, taban; aşağıda, altta, alt kısımda[116]

Derleme Sözlüğü = *şaflı* (II) Kadının dişilik organı. (Güneyce -Rz.)[117]

44) Hititçe = *šeklumi* Bir bitki[118]

Derleme Sözlüğü = *şekli* Havuç. (-Ml.)[119]

45) Hititçe = *šena-/šina-* Figür, bebek, model, büyücülükte kullanılan bir şey veya bir insan yerine kullanılan figür.[120]

Derleme Sözlüğü = *şene* Yaba (-Van; -Bitlis).[121]

46) Hititçe = ^{GIŠ}*šenti/šinti-/zinti(ya)* Kasap masası; üzerinde et kesilen ağaç kütüğü ve tahtası.[122]

Derleme Sözlüğü = *şenit* Üstünde ekmek açılan tahta (Başpınar *Tefenni-Burdur).[123]

47) Hititçe = *šepa-/šepan-/šeba-* Buğday demeti, deste.[124]

Derleme Sözlüğü = *şepe* (III): Mayasız hamurdan yapılan sac ekmeği (Dereköy *Develi-Kayseri); Niğde ve çevresi, Ağzıkaraca Kozan; Kürkçüler-Adana).[125]

48) Hititçe= *šeppit-* Bir tahıl, bir çeşit buğday veya arpa[126]; tohum, un, ekmek, çörek. [127]

Derleme Sözlüğü = *şepit* [*şepit ekmek*]: 1. Yufka ekmekten daha küçük ve kalın ekmek. (İshaklı *Bolvadin-Afyon; Yalvaç *Isparta; -Burdur; Urla -İz.; Deliilyas *Şarkışla -Sv.; *Kızılcahamam -Ank; -Krş.; Nğ.; Ada.; *Mut ve köyleri -İç.; *Gazipaşa -Ant.) 2.Yufka ekmek (Bozan -Es.; *Nallıhan Kayaş -Ank.; -Kn. ve çevresi) [*şepit ekmek*]: (Örkenez *Yalvaç -Isp.) 3. Uzun, dar ve ince yufka. (*Silifke -İç.)[128]

Derleme Sözlüğü = **çebit** [*çepit* (I)] Yufka hamurunun içine tereyağ veya peynir konulup saçta kızartılarak yapılan börek. (*Susurluk -Ba.; -Tr.; Barguzu -Ml.) [*çepit* (I)]: *Susurluk -Ba.; *Balâ -Ank.)[129]

Derleme Sözlüğü = *şebit* (I) [*şefit* (II), *şımıt*] -Ay.; Armutlu *Mustafakemalpaşa - Brs; *Gerede -Bo.; Çr.; *Boyabat - Sn.; İşkefe *Zile -To.; -Ama.; -Çr.; -Yz; -Ank. ilçe ve köyleri; -Krş; Akçakaya *İncesu -Kay.; *Ereğli, *Ermenek, *Çumra, *Sille -Kon).[130] [*şefit* (II)] yufka. Şabanözü *Polatlı -Ank. [*şımıt*] yufka. *Antakya köyleri -Hat.[131] *şipit* (I) 1. [→ *şibit* (I)] 2. Darı ekmeği. (Çöplü *Çivril -Dz.; -Es.)[132]

49) Hititçe = *šipa-/šipan-* İltihap?, irin[133]; zipa-šipa-'nın kesin olmayan bir varyantı[134]

Derleme Sözlüğü = **cıban** Yara (-Ba.)[135]

Derleme Sözlüğü = *zipik* Sivilce. (Babik *Pütürge -Ml.)[136]

çıban, çīban = Çıban yara[137]

Büyük Türkçe Sözlük = *çıban* Vücudun

116 ÜNAL 2016: 458.
117 Derleme Sözlüğü X 1978: 3733.
118 ÜNAL 2016: 474.
119 Derleme Sözlüğü X 1978: 3757.
120 ÜNAL 2016: 475; TISCHLER 2006: 1041'de,"Figur, Puppe; Ersatzbild" anlamlari vardır.
121 Derleme Sözlüğü X 1978: 3760.
122 ÜNAL 2016: 475; TISCHLER 2006: 990'da, "aşçılar tarafından ritüelde kullanılan bir alet"; TISCHLER 2008: 167'de "koyunların kurbanından sonra ve boğaların kesiminden önce odadan çıkarılan büyük bir alet" açıklaması yer almaktadır.
123 Derleme Sözlüğü X 1978: 3760.
124 ÜNAL 2016: 475; TISCHLER 2006: 994: Garbe, Getreidebündel (ekin demeti, deste); TISCHLER 2008: 167: "Garbe, Getreidebündel"; GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2013: 381: "sheaf, bundle(?), bunch".
125 Derleme Sözlüğü X 1978: 3761.
126 ÜNAL 2016: 476; TISCHLER 2008: 168: "bir ekmeklik buğday, buğday ya da arpa çeşidi" .
127 GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2013: 398-400; KARAUĞUZ 2006: 121.
128 Derleme Sözlüğü 1978: 3761.
129 Derleme Sözlüğü III 1968: 1101.
130 Derleme Sözlüğü X 1978: 3755, 3756.
131 Derleme Sözlüğü X 1978: 3756.
132 Derleme Sözlüğü X 1978: 3782.
133 ÜNAL 2016: 481; GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2013: 383, 384: "a secretion due to an infection of the eyes."; TISCHLER 2008: 171:"ein Augensekret, worunter je nach Gesundheitszustand auch "Eiter" zu verstehen ist."
134 TISCHLER 2008: 235.
135 Derleme Sözlüğü III 1968: 889.
136 Derleme Sözlüğü XI 1979: 4389.
137 GÜLENSOY 2007: 234.

herhangi bir yerinde oluşan ve çoğu, deride veya deri altında şişkinlik, kızartı, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin birikimi.[138]

50) Hititçe = ***šupan(a)-*** (isim) Bir madde?[139]

Derleme Sözlüğü = ***şufan*** Yulaf (Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı -Hat.; *Marmaris -Mğ.)[140]

51) Hititçe = UDU ***talla-*** veya ***lutalla-*** KUB 38.3 II 14.[141]

Derleme Sözlüğü = ***tala*** **(IV)**: Kırkılmış koyun, keçi (*Güdül, *Ayaş -Ankara). [142]

52) Hititçe = ^{URUDU}***tampura-/tambura-*** bir müzik aleti; tambur?[143]

Derleme Sözlüğü = ***dambıra*** [***dambur, dambura, damdıra, damura, dembur***] Tambura. (-Isp.; -Ezm.; -Ml.; -Gaz.; Şekeroba -Mr.; Avşar Aşireti *Pazarören; *Pınarbaşı -Ky.; *Bor -Nğ.)[144]

53) Hititçe = ***te-/tar-*** Demek, söylemek, konuşmak, söz kesmek, nişanlamak, tavsiye etmek, salık vermek, buyurmak[145]

Divan-ü Lügat'it-Türk = ***tē-*** Demek, söylemek[146]

54) Hititçe = ***tiššatu-/tiššatwa-/tiššaduwa-*** Maşa?, Yün ve hayvan yağından yapılmış büyü figürleri[147]

Derleme Sözlüğü = ***tişon*** Maşa (-Ba.)[148]

55) Hititçe = ^{GIŠ}***tit***[-.. (isim anlamı bilinmiyor)

^{GIŠ}***tita***[-.. (isim anlamı bilinmiyor)[149]

Derleme Sözlüğü = ***tit*** Ceviz oyununda dikilen en büyük ceviz (-Bo.)

Derleme Sözlüğü = ***tita*** (I) Ormanda yetişen yenilir bir çeşit mantar (Şalcı *Şavşat -Ar.)[150]

56) Hititçe = ^{É}***tura***[- Bir yapı[151]; ^{É}***duruhanna-/turahanni-/turuhanna-*** bir yapı[152], çatı katı, tavan arası (Dachgeschoss)[153]

Derleme Sözlüğü = ***turana*** Çatının üstündeki eğimli bölüm. (*Milas -Mğ.); ***turaaltı*** = Ev. (*Şarkikaraağaç -Isp.)[154]

Derleme Sözlüğü = ***tura*** (I) Ev duvarlarını dış etkenlerden korumak için üzerlerine çakılan tahta perde (Çandır *Sütçüler -Isp. -Brd.; *Tavas, Honaz -Dz.; *Safranbolu -Zn.; *Bor -Nğ.; *Ermenek -Kn.; -Ant.) 2. Bahçe kapısını korumak için beşik örtüsü biçiminde tahtadan yapılan örtü. (-Isp.; Salda *Yeşilova -Brd.; *Alanyunt -Kü.) ***tura*** (III) Çatı. (*Şebinkarahisar -Gr.) 2. Çatı arası. (*Şebinkarahisar -Gr.) 3. Odalardan başka evdeki diğer bölümler. (Ulgardere *Eceaabat -Çkl.)[155]

Derleme Sözlüğü = ***tora*** Duvarı korumak için üzerine kaplanan tahta (*Sandıklı -Af.; Kirpe *Safranbolu -Zn.)[156]

Derleme Sözlüğü = ***turna*** (Dam saçağı -Mr.)[157]; ***dura*** 1. Çatının saçağı (*Hilvan -Ur.; -Sv.) 2. Kapı üzerindeki örtme. (-Tr.)[158]

57) Hititçe = ***umma***[159] (anlamı bilinmiyor)

Derleme Sözlüğü = ***umma*** [***ummaca*** -1,

---

138 http://www.tdk.gov.tr
139 ÜNAL 2016: 492.
140 Derleme Sözlüğü 1978: 3793.
141 ÜNAL 2016: 505.
142 Derleme Sözlüğü 1978: 3812.
143 ÜNAL 2016: 510; TISCHLER 2008: 185'de "bakırdan bir alet" anlamı vardır.
144 Derleme Sözlüğü IV 1969: 1351.
145 ÜNAL 2016: 517.
146 ÜNAL 2017: 54.
147 ÜNAL 2016: 538; TISCHLER 2008: 199: "Zunge" (Nachbildung im Ritual); TISCHLER 1994: 380: "ein Gegenstand im Ritual, "wahrscheinlich 'Zunge' bzw. Nachbildung einer Zunge".
148 Derleme Sözlüğü X 1978: 3940.
149 ÜNAL 2016: 538; TISCHLER 2008: 200: ^{GIŠ}tit["ein Holzgefäß".
150 Derleme Sözlüğü X 1978: 3940.
151 TISCHLER 1994: 455; ÜNAL 2016: 551.
152 TISCHLER 1994: 462; ÜNAL 2016: 552.
153 TISCHLER 2008: 205.
154 Derleme Sözlüğü X 1978: 3994.
155 Derleme Sözlüğü X 1978: 3993.
156 Derleme Sözlüğü X 1978: 3967.
157 Derleme Sözlüğü X 1978: 3995 .
158 Derleme Sözlüğü IV 1969: 1604.
159 ÜNAL 2016: 563.

ummağ -1, ***umsunluk, umsunma, umsunuk, umsuru***k -2] 1. Özenme, bundan dolayı duyulan üzüntü. (İğdecik -Isp.; Yeniköy -Ba.; Tokat -Es.; *Ünye -Or.; *Ağın -El.; Nş.; -İç.) 2. Özenilen şeyin ele geçmemesinden dolayı lohusada meme, erkekte üreme organında olan şişlik, acı.(*Eğridir köyleri -Isp.; *Bozdoğan -Ay.; Tokat -Es.; *Kurşunlu -Çkr.; *İskilip -Çr.; *Çarşamba -Sm.; -Gaz.; *Bor -Nğ.; -Ada.)[160]

58) Hititçe = ^{NINDA}***una***- Bir ekmek[161]

Derleme Sözlüğü = ***ekmek uması*** Ufalanmış ekmeği yağda kızartarak yapılan bir çeşit yemek (-Kn.)[162]

59) Hititçe = ***zaharlitti***- 4 harliti oku![163] ***harliti***- belki puhu kuşu[164]. Baştaki "za" işareti Hititçede aynı zamanda rakam olarak "4" şeklinde de okunabilir. ***zaharlitti***- şeklinde okunması durumunda benzeyen kelimeler aşağıda sıralanmıştır

Derleme Sözlüğü = ***zagor*** (I) Dişisini arayan, kızgın keklik (-Bt.). ***zağ*** 1. Piliç (-Md.) 2. bir yaşında kara karga. (*Erciş -Vn.)[165] ***zakka*** Balıkçıl. (*Erciş -Vn.) ***zakca*** [zakça] Kara karga (Izgın *Elbistan -Mr.)[166]

60) Hititçe = ***zahli***- Günü belirleyen sözcük (?)[167]

Derleme Sözlüğü = ***zahir vakti*** Sabah erken. [-Yz.][168]

[160] Derleme Sözlüğü XI 1979: 4036.
[161] ÜNAL 2016: 564.
[162] Derleme Sözlüğü V 1972: 1697.
[163] ÜNAL 2016: 600; TISCHLER 2008: 229'da *zaharliti*- "Ein Orakelvogel"; SAKUMA 2013: 233.
[164] SAKUMA 2013: 233.
[165] Derleme Sözlüğü XI 1979: 4341.
[166] Derleme Sözlüğü XI 1979: 4344.
[167] ÜNAL 2016: 600.
[168] Derleme Sözlüğü XI 1979: 4344.

KAYNAKÇA

AKDOĞAN 2015: R.Akdoğan, "Anadolu'da "İmli" Kapların Kullanımıyla İlgili Bazı Gözlemler", Cahit Günbattı'ya Armağan, Ankara Üniversitesi Yayınları No: 476, 1-14.

BOSSERT 1935: H.Theodor Bossert, Etice Formlar Bilgisinin Örnek Derlemesi, İstanbul Üniversitesi Arkeoloji Enstitü sünün Birinci Yayını, İstanbul.

DERLEME SÖZLÜĞÜ I 1963: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ II 1965: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ III 1968: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt III, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ IV 1969: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt IV, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ V 1972: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt V, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ VI 1972: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt VI, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ VII 1974: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt VII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ VIII 1975: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt VIII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ IX 1977: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt IX, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ X 1978: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt X,

Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ XI 1979: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt XI, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

DERLEME SÖZLÜĞÜ XII 1982: Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü cilt XII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

GÜLENSOY 2007: T.Gülensoy, Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, I (A-N), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

GÜTERBOCK-HOFFNER 1989: H.G.Güterbock-H.A.Hoffner, The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago, Volume L-N, Chicago.

GÜTERBOCK-HOFFNER 1997: H.G.Güterbock-H.A.Hoffner, The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago, Vol. P, Chicago.

GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2002: H.G.Güterbock-H.A. Hoffner-T.P.J. van den Hout, The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago, Volume Š, Fascicle 1, Chicago.

GÜTERBOCK-HOFFNER-VAN DEN HOUT 2013: H.G.Güterbock-H.A. Hoffner-T.P.J. van den Hout, The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago, Volume Š, Fascicle 3, Chicago.

KARAUĞUZ 2006: G. Karauğuz, Hititler Dönemi'nde Anadolu'da Ekmek, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

KLOEKHORST 2008: A.Kloekhorst, Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon, Leiden Indo-European Etymological Dictionary Series 5, Leiden-Boston.

PUHVEL 1984: J. Puhvel, Hittite Etymological Dictionary, Vol. 2, Berlin-New York-Amsterdam.

PUHVEL 1997: J. Puhvel, Hittite Etymological Dictionary, Vol. 4, Berlin-New York.

SAKUMA 2013: Y. Sakuma, "Terms of Ornithomancy in Hittite", Tokyo University Linguistic Papers (TULIP) 33, 219-238.

SARI 2004: M.Sarı, "Anadolu Ağızlarında Yaşayan *cip* Sözü Üzerine", Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi sayı: 634, 490-495.

SOYSAL 2004: O.Soysal, Hattischer Wortschatz in hethitischer Überlieferung (HWHT). Leiden-Boston: HdO.

SOYSAL 2018: "Zu den Rezenten Studien im Hattischen: Eine Zwischenbilanz", Archivum Anatolicum 12/2, 157-178.

TISCHLER 1983: J. Tischler, Hethitisches Etmologisches Glossar, Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft 20, Teil I, Lieferung 1-4, Innsbruck.

TISCHLER 1990: J.Tischler, Hethitisches Etmologisches Glossar, Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft 20, Teil I, Lieferung 5-6, Innsbruck.

TISCHLER 1994: J.Tischler, Hethitisches Etymologisches Glossar, Teil III, Lieferung 10, T, D/3 Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft, Band 20, Innsbruck

TISCHLER 2001: J.Tischler, Hethitisches Handwörterbuch. Mit dem Wortschatz der Nachbarsprachen, Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft 102, Innsbruck.

TISCHLER 2004: J. Tischler, Hethitisches Etymologisches Glossar, Teil II/2, Lieferung 13, Innsbrucker Beiträge zur Spra chwissenschaft 20, Innsbruck.

TISCHLER 2006: J.Tischler, Hethitisches Etymologisches Glossar, Teil II/2, Liefe rung 14, Innsbruck.

TISCHLER 2008: J. Tischler, Hethitisches Handwörterbuch. Mit dem Wortschatz der Nachbarsprachen 2., vermehrte und verbesserte Auflage, Innsbrucker Beiträ-

ge zur Sprachwissenschaft 128, Innsb ruck.

ÜNAL 2007: A.Ünal, Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü Vol. I A-M, Vol II N-Z, Philologia Sprachwissenschaftliche Forschungsergebnisse, Band 108.1, 2, Hamburg.

ÜNAL 2016: A.Ünal, Hititçe-Türkçe, Türkçe Hititçe Büyük Sözlük, Hattice, Hurrice Hiyeroglif Luvicesi, Çivi Yazısı Luvicesi ve Palaca Sözcük Listeleriyle Birlikte; Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara.

ÜNAL 2017: O.Ünal, " 'Sözde Karca' Kelimelerin Kökeni Ve Türkçedeki Hurri-Urartuca Leksikal Alıntılar Üzerine", Türkbilig 34, 25-68.